ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
WALTER VAN GERVEN
της 6ης Μαΐου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Με Διάταξη της 25ης Φεβρουαρίου 1991, το Bundessozialgericht (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) (στο εξής: αιτούν δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με το δικαίωμα επί των παροχών ανεργίας το οποίο παρέχει ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 [1].

Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Doris Knoch (στο εξής: Knoch) και του Bundesanstalt für Arbeit (στο εξής: Bundesanstalt).

Ιστορικό της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

2. Η Knoch, άγαμη και Γερμανίδα υπήκοος, εργάστηκε με σχέση εξαρτημένης εργασίας ως λέκτορας γερμανικής γλώσσας και φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο του Bath στη Μεγάλη Βρετανία από την 1η Οκτωβρίου 1982 μέχρι την 30ή Ιουνίου 1983 και από την 1η Οκτωβρίου 1983 μέχρι την 30ή Ιουνίου 1984. Την απασχόληση αυτή είχε εξεύρει η Knoch χάρη στη μεσολάβηση του Deutscher Akademischer Austauschdienst (στο εξής: DAAD). Τον Μάιο του 1981 είχε επιτύχει, στο Πανεπιστήμιο της Χαϊδελβέργης, στην πρώτη κρατική εξέταση για καθηγητές Γυμνασίων και το 1982 έλαβε το πτυχίο « Magister ». Κατά τη διάρκεια της απασχολήσεώς της στη Μεγάλη Βρετανία, η Knoch υπαγόταν στο βρετανικό σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως, κατέβαλλε δε εισφορές για τη βρετανική ασφάλιση κατά της ανεργίας. Συγχρόνως, το DAAD της κατέβαλλε ένα αντισταθμιστικό επίδομα, το οποίο ελάμβανε επίσης κατά τη διάρκεια των θερινών διακοπών από την 1η Ιουλίου 1983 μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου 1983 και από την 1η Ιουλίου 1984 μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου 1984. Επιπλέον, το DAAD κατέβαλλε στην ενάγουσα, μετά το πέρας της καταβολής του αντισταθμιστικού επιδόματος και μέχρι τις 30 Νοεμβρίου, προσωρινό επίδομα μηνιαίου ύψους 1 500 περίπου γερμανικών μάρκων (DM).

Στο Bath η Knoch μίσθωσε ένα σπίτι, χωρίς να δήλώσει στην αστυνομία του Bruchsal, σύμφωνα με τα στοιχεία της οποίας συγκατοικούσε με τους γονείς της, ότι είχε αλλάξει διαμονή. Κατά τις θερινές διακοπές του 1983 και τον Ιούλιο του 1984 διέμεινε στο Bruchsal. Στις αρχές Αυγούστου 1984 μετέβη από το Bruchsal στην Αγγλία, όπου αναζήτησε επί τρεις μήνες εργασία, πλην όμως ανεπιτυχώς. Τον Νοέμβριο ή τον Δεκέμβριο του 1984 επέστρεψε στη Γερμανία, όπου άρχισε τον Σεπτέμβριο του 1985 την προπαρασκευαστική άσκηση που προβλέπεται για τους καθηγητές Γυμνασίων, εν τω μεταξύ δε επέτυχε στη δεύτερη κρατική εξέταση.

Μετά το πέρας της απασχολήσεώς της, η Knoch δήλωσε στην αρμόδια υπηρεσία του Bath ότι ήταν άνεργη. Από τις αρχές Ιουλίου μέχρι τις 21 Αυγούστου 1984 έλαβε επίδομα ανεργίας ύψους 139,76 λιρών στερλινών (UK£). Όταν επέστρεψε στο Bruchsal, ενεγράφη στις 19 Δεκεμβρίου 1984 στις υπηρεσίες απασχολήσεως της Καρλσρούης και ζήτησε να

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ολλανδική.

1 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 1971 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως έχει διαμορφωθεί μετά τη δημοσίευση του παραρτήματος Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6).

της χορηγηθεί το επίδομα ανεργίας. Το Bundesanstalt απέρριψε την αίτηση αυτή, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε συμπληρωθεί ο αναγκαίος χρόνος για την κτήση του σχετικού δικαιώματος και ότι η περίοδος της απασχολήσεως στη Μεγάλη Βρετανία δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά το κοινοτικό δίκαιο.

Με απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 1987, το Sozialgericht ακύρωσε την ανωτέρω απόφαση και υποχρέωσε το Bundesanstalt να καταβάλλει στην Knoch από τις 19 Δεκεμβρίου 1984 το επίδομα ανεργίας υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει ο νόμος. Το Landessozialgericht απέρριψε στη συνέχεια, με απόφαση της 16ης Αυγούστου 1988, την έφεση του Bundesanstalt. Το δικαστήριο αυτό ανέφερε συναφώς ότι συνέτρεχε η προϋπόθεση της συμπληρώσεως του αναγκαίου χρόνου αναμονής για την κτήση του δικαιώματος, λόγω του ότι η Knoch είχε εργαστεί στη Μεγάλη Βρετανία. Το Bundesanstalt έπρεπε να λάβει υπόψη τις περιόδους αυτές απασχολήσεως δυνάμει του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού 1408/71.

Με την αίτηση αναιρέσεως το Bundesanstalt επικαλείται την παράβαση των άρθρων 12 και 71 του κανονισμού 1408/71. Φρονεί ότι το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', παρέχει την εξής δυνατότητα επιλογής στον μισθωτό πλην του μεθοριακού εργαζομένου: να λάβει τις παροχές ανεργίας είτε στο κράτος της τελευταίας απασχολήσεως — όπως έπραξε η Knoch στη Μεγάλη Βρετανία — είτε στο κράτος στο οποίο κατοικεί. Η απαγόρευση σωρεύσεως των παροχών κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 1408/71 έχει ως συνέπεια να αποκλείει την Knoch από το δικαίωμα επί των γερμανικών παροχών ανεργίας, λόγω του ότι έλαβε το επίδομα ανεργίας κατά την αγγλική νομοθεσία. Η Knoch μπορούσε να αξιώσει, κατ' εφαρμογή του άρθρου 69 του κανονισμού 1408/71, μόνο τα επιδόματα βάσει του αγγλικού δικαίου.

Η Knoch επικαλείται εν τούτοις το άρθρο 67 του προαναφερθέντος κανονισμού (βλ. παράγραφο 6). Ισχυρίζεται ότι το Bundesanstalt πρέπει να λάβει υπόψη τις περιόδους ασφαλίσεως που συμπλήρωσε υπό την ιδιότητα του μισθωτού υπό την αγγλική νομοθεσία σαν να επρόκειτο για περιόδους ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν υπό τη γερμανική νομοθεσία.

3. Ευρισκόμενο ενώπιον σημαντικού αριθμού προβλημάτων ερμηνείας διατάξεων του κανονισμού 1408/71, το Bundessozialgericht υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Λαμβάνει, κατά το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, και το άρθρο 67 του κανονισμού 1408/71, ο μισθωτός ο οποίος βρίσκεται σε πλήρη ανεργία και κατοικούσε — χωρίς να είναι μεθοριακός εργαζόμενος — κατά τη διάρκεια της τελευταίας απασχολήσεώς του στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από το αρμόδιο κράτος μέλος παροχές κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί ή επιστρέφει, εφόσον προηγουμένως έλαβε από τον φορέα του αρμόδιου κράτους ασφαλιστικές παροχές ανεργίας;

2) α) Σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, και του άρθρου 67 του κανονισμού 1408/71, έχει εφαρμογή το άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του ίδιου κανονισμού, κατά το οποίο ούτε κτάται ούτε διατηρείται βάσει του κανονισμού δικαίωμα λήψεως περισσότερων παροχών της ιδίας φύσεως για την ίδια περίοδο υποχρεωτικής ασφαλίσεως;

β) Πότε είναι της ιδίας φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 1408/71 οι παροχές ανεργίας;

γ) Σε περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, σε συνδυασμό με το άρθρο 67 του κανονισμού 1408/71, οφείλει, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 1408/71, ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους, κατά τη νομοθεσία του οποίου η κτήση και η διάρκεια του δικαιώματος παροχών ανεργίας εξαρτώνται από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως,

να μη λαμβάνει υπόψη, για την κτήση του δικαιώματος και τη διάρκεια της καταβολής των παροχών, τις περιόδους ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί σε σχέση εξαρτημένης εργασίας υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, εφόσον βάσει των περιόδων αυτών έχουν καταβληθεί παροχές της ιδίας φύσεως στο άλλο κράτος μέλος,

ή

πρέπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 1408/71 να εφαρμόζεται ως προς τις παροχές ανεργίας κατά τρόπον ώστε για τη γένεση του μεταγενεστέρου δικαιώματος να λαμβάνονται υπόψη οι περίοδοι ασφαλίσεως ανεξάρτητα από το πρώτο δικαίωμα, αλλά να αφαιρούνται από το χρονικό διάστημα της καταβολής της μεταγενέστερης παροχής οι ημέρες για τις οποίες καταβλήθηκε παροχή βάσει του πρώτου δικαιώματος;

3) α) Είναι η βεβαίωση, την οποία εκδίδει κατά το άρθρο 84, παράγραφος 2, του κανονισμού 574/72 ο αρμόδιος για την ανεργία φορέας του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου υπαγόταν για τελευταία φορά ο διακινούμενος εργαζόμενος, δεσμευτική για τους αρμόδιους φορείς των άλλων κρατών μελών και τα δικαστήριά τους, εφόσον στη βεβαίωση αναφέρεται ότι ο διακινούμενος εργαζόμενος δεν έχει δικαίωμα παροχών κατά το άρθρο 69 του κανονισμού 1408/71;

β) Πότε μπορεί ο άνεργος, κατά το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, του κανονισμού 1408/71, να διεκδικήσει δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 69 του ίδιου κανονισμού παροχές κατά τη νομοθεσία στην οποία υπαγόταν για τελευταία φορά, οπότε αναστέλλεται προσωρινά η χορήγηση παροχών κατά τη νομοθεσία του κράτους στο οποίο κατοικεί;

γ) Σημαίνει η κατά το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, του κανονισμού 1408/71 αναστολή της χορηγήσεως παροχών κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί ή επιστρέφει ο άνεργος, αναστολή που ισχύει για το διάστημα κατά το οποίο

ο άνεργος μπορεί να διεκδικήσει κατά το άρθρο 69 του ίδιου κανονισμού παροχές κατά τη νομοθεσία στην οποία υπαγόταν για τελευταία φορά, ότι ο άνεργος μόνον κατά το διάστημα αυτό δεν λαμβάνει τις παροχές του αρμοδίου φορέα του κράτους κατοικίας και ότι στη συνέχεια λαμβάνει τις παροχές αυτές πλήρως, ή έχει η αναστολή της καταβολής των παροχών ως συνέπεια και ότι το χρονικό διάστημα της καταβολής μειώνεται κατά τις ημέρες της αναστολής; »

4. Λαμβανομένου υπόψη του τεχνικού χαρακτήρα των ερωτημάτων, θεωρώ σκόπιμο να υπενθυμίσω καταρχάς το σύστημα που έχει θεσπίσει ο κανονισμός 1408/71 όσον αφορά τις παροχές ανεργίας. Θα εξετάσω εν συνεχεία τα προδικαστικά ερωτήματα και υποερωτήματα με τη σειρά που τα υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο. Προηγουμένως θα διευκρινίσω την έννοια της « κατοικίας » κατά το άρθρο 71 του ανωτέρω κανονισμού, εφόσον η Γαλλική Κυβέρνηση αμφισβητεί το βάσιμο του ισχυρισμού ότι η Knoch διατήρησε την κατοικία της στη Γερμανία κατά τη διάρκεια της διαμονής της στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Το σύστημα που έχει θεσπίσει ο κανονισμός 1408/71 όσον αφορά τις παροχές ανεργίας

5. Ως γνωστόν, ο κανονισμός 1408/71 εκδόθηκε από το Συμβούλιο κατ' εφαρμογή του άρθρου 51 της Συνθήκης ΕΟΚ. Αποσκοπεί σε μεγαλύτερο συντονισμό των εθνικών νομοθεσιών περί κοινωνικής ασφαλίσεως, προκειμένου να επιτευχθεί η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, εγγυώμενος στο εσωτερικό της Κοινότητος, αφενός, την ίση μεταχείριση όλων των υπηκόων των κρατών μελών έναντι των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών και, αφετέρου, τη χορήγηση των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως στους εργαζομένους και τα πρόσωπα που έλκουν από αυτούς δικαιώματα, ανεξάρτητα από τον τόπο απασχολήσεως ή κατοικίας τους[2]. Προς τον σκοπό αυτό, ο κανονισμός 1408/71 θεσπίζει το εξής σύστημα: *καταρχάς* συνυπολογίζονται όλες οι περίοδοι που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες για τη γένεση και τη διατήρηση του δικαιώματος παροχών, καθώς επίσης και για τον υπολογισμό του ύψους τους, *εν συνεχεία* οι παροχές καταβάλλονται στις διάφορες κατηγορίες προσώπων που καλύπτονται από τον κανονισμό, ανεξάρτητα από τον τόπο της κατοικίας τους εντός της Κοινότητας, και, *τέλος*, θεσπίζονται διατάξεις για την αποφυγή των αδικαιολογήτων σωρεύσεων που θα μπορούσαν να προκύψουν από τη διακίνηση των μισθωτών και τις διαφορές μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών και που θα μπορούσαν να καταλήξουν σε άνιση μεταχείριση.

Ο τελευταίος αυτός σκοπός επιδιώκεται με δύο γενικές διατάξεις, ήτοι την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως του άρθρου 3, παράγραφος 1:

« Τα πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από την νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού »,

2 — Βλ. πέμπτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71.

και τη γενική απαγόρευση της σωρεύσεως, την οποία καθιερώνει το άρθρο 12, του οποίου η παράγραφος 1, εδάφιο 1, ορίζει τα εξής:

« Ο παρών κανονισμός δεν δύναται να παρέχει ή να διατηρεί δικαίωμα λήψεως περισσοτέρων παροχών της ίδιας φύσεως που αφορούν την ίδια περίοδο υποχρεωτικής ασφαλίσεως. »

6. Όσον αφορά τις *παροχές ανεργίας*, το άρθρο 67, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 επιβάλλει στα κράτη μέλη, των οποίων η νομοθεσία — όπως στη Γερμανία το άρθρο 104, παράγραφος 1, του Arbeitsförderungsgesetz (στο εξής: AFG) — εξαρτά την κτήση, τη διατήρηση ή την ανάκτηση του δικαιώματος παροχών από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, την ακόλουθη υποχρέωση:

« Ο αρμόδιος φορέας (...) λαμβάνει υπόψη, κατά το μέτρο που απαιτείται, τις περιόδους ασφαλίσεως ή απασχολήσεως που επραγματοποιήθηκαν υπό τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, ως να επρόκειτο για περιόδους ασφαλίσεως που επραγματοποιήθησαν υπό τη νομοθεσία που εφαρμόζει ο φορέας αυτός, υπό τον όρο πάντως ότι οι περίοδοι απασχολήσεως θα είχαν θεωρηθεί ως περίοδοι ασφαλίσεως, αν είχαν πραγματοποιηθεί υπό τη νομοθεσία αυτή. »

Κατά γενικό κανόνα ωστόσο, η υποχρέωση αυτή ισχύει, κατά το άρθρο 67, παράγραφος 3, μόνο για το κράτος υπό τη νομοθεσία του οποίου

« ο ενδιαφερόμενος έχει πραγματοποιήσει τελευταία (...) περιόδους ασφαλίσεως (...) κατά τις διατάξεις της νομοθεσίας δυνάμει της οποίας ζητούνται οι παροχές ».

Το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', καθιστά δυνατή την *παρέκκλιση* από τον κανόνα αυτό υπό ορισμένες προϋποθέσεις:

« i) ο μισθωτός, πλην του μεθοριακού εργαζομένου, ο οποίος ευρίσκεται σε μερική ή προσωρινή ή πλήρη ανεργία και ο οποίος παραμένει στη διάθεση του εργοδότη του ή των υπηρεσιών απασχολήσεως, στο έδαφος του αρμοδίου κράτους, λαμβάνει παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού σαν να κατοικούσε στο έδαφός του· οι παροχές αυτές καταβάλλονται από τον αρμόδιο φορέα,

ii) ο μισθωτός, πλην του μεθοριακού εργαζομένου, ο οποίος ευρίσκεται σε πλήρη ανεργία και ο οποίος τίθεται στη διάθεση των υπηρεσιών απασχολήσεως στο έδαφος του κράτους μέλους όπου κατοικεί ή ο οποίος επιστρέφει στο έδαφος αυτό, λαμβάνει παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού σαν να είχε ασκήσει εκεί την τελευταία του απασχόληση· οι παροχές αυτές καταβάλλονται από τον φορέα του τόπου κατοικίας και εις βάρος του. Αν όμως στον μισθωτό αυτό είχε αναγνωρισθεί το δικαίωμα παροχών εις βάρος του αρμοδίου φορέα του κράτους μέλους, στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη τελευταία, λαμβάνει τις παροχές σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 69. Το δικαίωμα των παροχών σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους της κατοικίας του αναστέλλεται για την περίοδο κατά την οποία ο άνεργος δύναται, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 69, να διεκδικήσει παροχές κατά τη νομοθεσία στην οποία είχε υπαχθεί τελευταία ».

Όπως τόνισε ήδη το Δικαστήριο με την απόφαση Miethe, η διάταξη αυτή παρέχει στους

εργαζομένους οι οποίοι βρίσκονται σε πλήρη ανεργία (πλην των μεθοριακών εργαζομένων) ευχέρεια *επιλογής* όσον αφορά την εφαρμοστέα νομοθεσία σε σχέση με τις παροχές. Οι άνεργοι αυτοί έχουν

« δικαίωμα επιλογής μεταξύ των παροχών του κράτους απασχολήσεως και των παροχών του κράτους του τόπου κατοικίας. Το δικαίωμα αυτό επιλογής το ασκούν τιθέμενοι στη διάθεση είτε των υπηρεσιών απασχολήσεως του κράτους της τελευταίας απασχολήσεως (άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', πρώτη περίπτωση) είτε των υπηρεσιών απασχολήσεως του κράτους του τόπου της κατοικίας (άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση) » [3].

Το Δικαστήριο έχει ήδη κατ' επανάληψη διευκρινίσει τον σκοπό της διατάξεως αυτής — με αναφορά στην ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71 — ο οποίος έγκειται στη χορήγηση στον διακινούμενο εργαζόμενο των παροχών ανεργίας υπό τις ευνοϊκότερες δυνατές συνθήκες για την εξεύρεση νέας εργασίας [4].

Όπως ορθώς παρατήρησε η Επιτροπή στην παρούσα υπόθεση — και όπως έχει ήδη ρητά επιβεβαιώσει το Δικαστήριο [5] — δεν πρόκειται εδώ μόνο για εξαίρεση από τη διάταξη του άρθρου 67, αλλά και από την αρχή που καθιερώνει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, σύμφωνα με την οποία ο εργαζόμενος υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου ασκεί μισθωτή δραστηριότητα. Το γεγονός ότι το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', έχει τον χαρακτήρα εξαιρέσεως οδήγησε το Δικαστήριο να θέσει ορισμένα όρια στην έννοια του « κράτους μέλους κατοικίας » (βλ. σημείο 7 κατωτέρω).

Η έννοια της « κατοικίας » κατά το άρθρο 71 του κανονισμού 1408/71

7. Η Γαλλική Κυβέρνηση αμφισβητεί την ορθότητα της απόψεως του αιτούντος δικαστηρίου ότι η Knoch πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, ιδίως δε ότι η Knoch εξακολουθούσε να κατοικεί στη Γερμανία κατά τη διάρκεια της διαμονής της στη Μεγάλη Βρετανία. Η Γαλλική Κυβέρνηση στηρίζεται συναφώς στην προαναφερθείσα απόφαση Reibold, με την οποία το Δικαστήριο, συνοψίζοντας την απόφαση Di Paolo [6], αναφέρει ως κριτήρια της έννοιας της κατοικίας κατά το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, τα εξής:

« Η έννοια του 'κράτους μέλους όπου κατοικεί' πρέπει να περιορίζεται στο κράτος όπου ο εργαζόμενος, καίτοι εργάζεται σε άλλο κράτος μέλος, εξακολουθεί να κατοικεί συνήθως και όπου βρίσκεται επίσης το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του (...) Άπαξ και ένας εργαζόμενος έχει σταθερή απασχόληση σε ένα κράτος μέλος, υπάρχει τεκμήριο ότι κατοικεί εκεί και (...) πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι μόνο η οικογενειακή κατάσταση του εργαζομένου αλλά και οι λόγοι που τον οδήγησαν να μετακινηθεί και η φύση της εργασίας (...) » [7]

Το Δικαστήριο συνάγει ότι:

« Για την εφαρμογή του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του

3 — Απόφαση της 12ης Ιουνίου 1986, 1/85 (Συλλογή 1986, σ. 1837, σκέψη 9)· βλ. επίσης την απόφαση της 27ης Μαΐου 1982, 227/81, Aubin (Συλλογή 1982, σ. 2005, σκέψη 19).

4 — Αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 1975, 20/75, D' Amico (Jurispr. 1975, σ. 891, σκέψη 5), της 15ης Δεκεμβρίου 1976, 39/76, Mouthaan (Jurispr. 1976, σ. 1901, σκέψη 13), της 28ης Φεβρουαρίου 1980, 67/79, Fellinger (Jurispr. 1980, σ. 535, σκέψη 7), της 22ας Σεπτεμβρίου 1988, 236/87, Bergemann (Συλλογή 1988, σ. 5125, σκέψη 18), και της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-216/89, Reibold (Συλλογή 1990, συνοπτική δημοσίευση, σ. I-4163, σκέψη 10).

5 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 1988, 58/87, Rebmann (Συλλογή 1988, σ. 3467, σκέψη 13).

6 — Απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 1977, 76/76 (Jurispr. 1977, σ. 315).

7 — Αποφάσεις Reibold, σκέψη 15, και Di Paolo, σκέψεις 17, 18 και 20.

κανονισμού 1408/71, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η διάρκεια και το συνεχές της κατοικίας πριν από τη μετακίνηση του ενδιαφερομένου, η διάρκεια και ο σκοπός της απουσίας του, ο χαρακτήρας της απασχολήσεως που βρήκε στο άλλο κράτος μέλος καθώς και η πρόθεση του ενδιαφερομένου, όπως συνάγεται από όλες εν γένει τις περιστάσεις. » [8]

Η Γαλλική Κυβέρνηση επισημαίνει ορισμένα στοιχεία από τα οποία πρέπει, κατά την άποψή της, να συναχθεί εν προκειμένω ότι η Knoch δεν είχε (πλέον) τη συνήθη κατοικία της στη Γερμανία: στο διάστημα δύο ετών διέμεινε μόνο τέσσερις μήνες στη Γερμανία και το κέντρο των συμφερόντων της δεν βρισκόταν αποκλειστικά στη Γερμανία, εφόσον αναζήτησε (ανεπιτυχώς) εργασία στη Μεγάλη Βρετανία ως κάτοχος διπλώματος το οποίο της επέτρεπε να διδάξει στα Γυμνάσια και ως κάτοχος « Magister ». Επιπλέον, συνεχίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι υπάρχει « νομικό κενό« του κοινοτικού δικαίου όσον αφορά την περίπτωση της Knoch: η απασχόλησή της καλυπτόταν πλήρως από το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71, το οποίο συνιστά, έναντι των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Allué και Coonan, ειδική έκφραση της απαγορεύσεως των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας [9]. Η Γαλλική Κυβέρνηση διερωτάται, ως εκ τούτου, ποιο είναι το καθεστώς, από πλευράς δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας, του υπηκόου κράτους μέλους ο οποίος απασχολείται σε άλλο κράτος μέλος επί εννέα μήνες ετησίως και υπόκειται στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους αυτού, δηλώνει εν τούτοις ότι δεν κατοικεί εκεί. Αν γινόταν δεκτή η άποψη του αιτούντος δικαστηρίου, θα έπρεπε να τεθεί το ερώτημα μήπως η υπό κρίση περίπτωση εμπίπτει αποκλειστικά στην εσωτερική γερμανική έννομη τάξη. Πρέπει, επιπλέον, να γίνει διάκριση μεταξύ της υπό κρίση υποθέσεως και της υποθέσεως Reibold, καθόσον η Knoch αναζήτησε εργασία στη Μεγάλη Βρετανία και εν συνεχεία έλαβε επιδόματα ανεργίας βάσει του αγγλικού δικαίου. Τέλος, η ευρεία ερμηνεία της έννοιας της « κατοικίας » από το αιτούν δικαστήριο δεν συμβιβάζεται προς το ισχύον φορολογικό κοινοτικό δίκαιο, συγκεκριμένα δε προς το άρθρο 7 της οδηγίας 83/182/ΕΟΚ [10], και πλήττει, κατά συνέπεια, τη συνοχή του κοινοτικού δικαίου. Η Γαλλική Κυβέρνηση καταλήγει ως εκ τούτου στο συμπέρασμα ότι η Knoch είχε την κατοικία της στη Μεγάλη Βρετανία και όχι στη Γερμανία.

8. Τα επιχειρήματα αυτά δεν είναι πειστικά. Η εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση των περισσότερων από τα κριτήρια που διαμόρφωσε στο Δικαστήριο με τις αποφάσεις Di Paolo και Reibold δείχνει αντιθέτως ότι το αιτούν δικαστήριο ορθώς έκρινε ότι η Knoch είχε διατηρήσει την κατοικία της στη Γερμανία κατά τη διάρκεια της απασχολήσεώς της στο Ηνωμένο Βασίλειο. Θεωρώ καθοριστικό το γεγονός ότι, με τη νομολογία αυτή, το Δικαστήριο δέχεται ότι υπάρχει τεκμήριο κατοικίας στο κράτος μέλος απασχολήσεως μόνο όταν ο εργαζόμενος έχει *μόνιμη απασχόληση* στο κράτος αυτό. Τούτο δεν ίσχυε προδήλως στην υπό κρίση περίπτωση, εφόσον η Knoch εργάστηκε με σχέση εξαρτημένης εργασίας ως λέκτορας στο Ηνωμένο Βασίλειο στο πλαίσιο πανεπιστημιακών ανταλλαγών που πραγματοποίησε το DAAD. Μετά το πέρας της περιόδου αυτής (Ιούνιος 1984), δεν είχε πλέον απασχόληση στη Μεγάλη Βρετανία και οι προσπάθειές της να βρει εκεί εργασία απέβησαν άκαρπες. Υπό τις συνθήκες αυτές είναι αδύνατο να συναχθεί το συμπέρασμα ότι πρόκειται περί μόνιμης απασχολήσεως.

8 — Αποφάσεις Reibold, σκέψη 16, και Di Paolo, σκέψη 22.

9 — Απόφαση της 30ής Μαΐου 1989, 33/88 (Συλλογή 1989, σ. 1591, σκέψη 21).

10 — Οδηγία του Συμβουλίου της 28ης Μαρτίου 1983 για τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στο εσωτερικό της Κοινότητας στις προσωρινές εισαγωγές ορισμένων μεταφορικών μέσων (ΕΕ L 105, σ. 59).

Ούτε το επιχείρημα της διάρκειας της απουσίας της Knoch από τη Γερμανία μπορεί να θεωρηθεί αποφασιστικής σημασίας. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση Reibold, το κριτήριο αυτό δεν έχει οριστεί σαφώς ούτε είναι αποκλειστικό, ένα δε υπερβολικά αυστηρό κριτήριο όσον αφορά τη μέγιστη διάρκεια της απουσίας (για παράδειγμα τέσσερις μήνες, κατ' αναλογία προς τα προβλεπόμενα σχετικά με τον ορισμό του « μεθοριακού εργαζομένου » κατά το άρθρο 1, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71) θα στερούσε εν μέρει το άρθρο 71 του κανονισμού της πρακτικής του αποτελεσματικότητας:

« Ένας εργαζόμενος, πλην του μεθοριακού εργαζομένου, μπορεί πράγματι να εργάζεται περισσότερο από τέσσερις μήνες στο έδαφος άλλου κράτους μέλους διατηρώντας ταυτόχρονα το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων του στο κράτος καταγωγής του. Ο αποκλεισμός του εργαζομένου αυτού δεν θα καθιστούσε πλέον δυνατή, κατά παράβαση του επιδιωκομένου με τις διατάξεις αυτές σκοπού, την εξασφάλιση στον ενδιαφερόμενο των καλύτερων συνθηκών επανεντάξεως. Το κριτήριο της διάρκειας της απουσίας πρέπει, κατά συνέπεια, να εφαρμόζεται σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα πραγματικά στοιχεία κάθε ατομικής περιπτώσεως. » [11]

Το Δικαστήριο εξάλλου διευκρίνισε με την απόφαση Di Paolo ότι η προσθήκη στο άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, των λέξεων « ή επιστρέφει στο έδαφος αυτό »

« δηλώνει απλώς ότι η έννοια της κατοικίας, όπως ορίστηκε ανωτέρω, δεν αποκλείει κατ' ανάγκη τη *μη συνήθη διαμονή* σε άλλο κράτος μέλος » [12].

11 — Απόφαση Reibold, σκέψη 21.

12 — Απόφαση Di Paolo, σκέψη 21.

Εξάλλου, από τους *λόγους της διαμονής της στο εξωτερικό* και από τη *φύση των δραστηριοτήτων που άσκησε εκεί* δεν μπορεί να συναχθεί ότι η Knoch δεν κατοικούσε πλέον στη Γερμανία: δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό ότι η προσωρινή ανάληψη διδακτικών καθηκόντων στην αλλοδαπή, στο πλαίσιο προγράμματος πανεπιστημιακών ανταλλαγών, οδηγεί αφεαυτής σε αλλαγή κατοικίας.

Όσον αφορά τέλος τη σχέση της περιπτώσεως της Knoch με την περίπτωση της Reibold, που αποτελούσε το αντικείμενο της ομώνυμης αποφάσεως, φρονώ, εν αντιθέσει προς τη Γαλλική Κυβέρνηση, ότι οι δύο υποθέσεις παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες. Ακριβώς όπως η Knoch, η Reibold είχε εργαστεί, με τη μεσολάβηση του DAAD, ως λέκτορας στη Μεγάλη Βρετανία επί δύο συνεχόμενα ακαδημαϊκά έτη (συνολικά 21 μήνες, ήτοι όσο και η Knoch)· η Reibold επέστρεφε επίσης στη Γερμανία κατά τη διάρκεια των πανεπιστημιακών διακοπών, είχε δε διατηρήσει εκεί την οικία που είχε μισθώσει. Το γεγονός ότι η Knoch έλαβε παροχές ανεργίας στη Μεγάλη Βρετανία δεν ασκεί καμία επιρροή, κατά την άποψή μου, τουλάχιστον προκειμένου να εκτιμηθεί η προϋπόθεση της υπάρξεως κατοικίας. Νομίζω επίσης ότι είναι χωρίς σημασία και το γεγονός ότι αναζήτησε εκεί, ανεπιτυχώς, εργασία: τούτο αποδεικνύει, το πολύ, ότι *θα είχε* ενδεχομένως μεταφέρει την κατοικία της στη Μεγάλη Βρετανία, εάν είχε εξεύρει εκεί εργασία.

Θα διατυπώσω ακόμη μια παρατήρηση όσον αφορά το επιχείρημα περί συνοχής του κοινοτικού δικαίου. Ο όρος της « συνήθους κατοικίας » που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο στην προαναφερθείσα νομολογία έχει κοινοτικό περιεχόμενο. Φρονώ συνεπώς ότι είναι σκόπιμο να δοθεί στον όρο αυτό όσο το δυνατόν ενιαίο περιεχόμενο στους διαφόρους τομείς που καλύπτει το κοινοτικό δίκαιο.

Συναφώς, πρέπει εν τούτοις να λαμβάνεται υπόψη ο σκοπός και η οικονομία της οικείας κοινοτικής ρυθμίσεως (για παράδειγμα στον τομέα της φορολογίας ή — όπως εν προκειμένω — του δικαίου της κοινωνικής ασφαλίσεως), πράγμα το οποίο καταλήγει άλλωστε κατά γενικό κανόνα — όπως στο άρθρο 7 της οδηγίας 83/182[13] — σε ειδικό ορισμό της έννοιας της « συνήθους κατοικίας ».

Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

9. Με το πρώτο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου ερωτάται αν ο μισθωτός ο οποίος βρίσκεται σε πλήρη ανεργία, όπως η Knoch, διατηρεί, δυνάμει του κανονισμού 1408/71, το δικαίωμα επί των παροχών ανεργίας στο κράτος μέλος στο οποίο κατοικεί ή στο οποίο επιστρέφει, εφόσον προηγουμένως έλαβε από τον φορέα του αρμοδίου κράτους μέλους — εν προκειμένω, της Μεγάλης Βρετανίας — παροχές ανεργίας. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τη Γερμανική Κυβέρνηση και την Επιτροπή, στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση.

Η Γερμανική Κυβέρνηση ευθυγραμμίζεται με τη συλλογιστική του αιτούντος δικαστηρίου. Το δικαστήριο αυτό φρονεί ότι, ακόμη και αν ο μισθωτός που βρίσκεται σε πλήρη ανεργία έλαβε προηγουμένως παροχές ανεργίας στο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου είχε υπαχθεί για τελευταία φορά, τούτο δεν σημαίνει ότι, εφόσον δεν έχει πλέον δικαίωμα επί των παροχών αυτών (για παράδειγμα επειδή έλαβε τις παροχές καθ' όλη τη διάρκεια που προβλέπει το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο ή επειδή παρήλθαν οι τρεις μήνες που προβλέπει το άρθρο 69, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71), δεν μπορεί πλέον να διεκδικήσει την καταβολή παροχών από τον φορέα του κράτους κατοικίας. Δεδομένου ότι οι έννομες συνέπειες του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 1, συνίστανται ουσιαστικά στην εφαρμογή του άρθρου 67 του ιδίου κανονισμού, τα εδάφια 2 και 3 αφορούν ακριβώς, κατά το αιτούν δικαστήριο, την περίπτωση κατά την οποία ο άνεργος αποκτά βάσει των άρθρων 71 και 67 δικαίωμα έναντι του φορέα του κράτους κατοικίας, μολονότι έχει απευθυνθεί και στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι από τον κανονισμό 1408/71 ουδόλως συνάγεται ότι, άπαξ και ο ενδιαφερόμενος άνεργος κάνει την επιλογή του, η επιλογή αυτή τον δεσμεύει υπό την έννοια ότι, αφού ζήτησε τη χορήγηση παροχών υπό τη νομοθεσία του κράτους της τελευταίας απασχολήσεως, δεν μπορεί να λάβει πλέον τις παροχές ανεργίας κατά το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους της κατοικίας του. Δεδομένης της προνομιακής μεταχειρίσεως που επιφυλάσσει ο κανονισμός στους ανέργους της κατηγορίας αυτής, η Επιτροπή φρονεί αντιθέτως ότι είναι δυνατόν να συναχθεί ότι ο άνεργος μπορεί κάλλιστα να αξιώσει τις παροχές καταρχάς στο κράτος απασχολήσεως για να εκμεταλλευθεί εν συνεχεία — εάν θεωρεί ότι η λύση αυτή είναι ευνοϊκότερη — τη δυνατότητα που του παρέχει το άρθρο 71 να λαμβάνει τις παροχές ανεργίας στο κράτος της κατοικίας του. Κατά την Επιτροπή, τούτο προκύπτει από το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3. Το γεγονός ότι, δυνάμει της διατάξεως αυτής, το δικαίωμα επί των παροχών μπορεί να ανασταλεί συνεπάγεται, κατά την Επιτροπή, ότι ο άνεργος έχει τη δυνατότητα να αξιώσει καταρχάς τις παροχές του κράτους της τελευταίας απασχολήσεώς του και εν συνεχεία τις παροχές του κράτους της κατοικίας του.

13 — Τον ίδιο ορισμό περιέχει το άρθρο 6 της οδηγίας 83/183/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 1983, σχετικά με τις φορολογικές ατέλειες που εφαρμόζονται στις οριστικές εισαγωγές, από κράτος μέλος, προσωπικών ειδών που ανήκουν σε ιδιώτες (ΕΕ L 105, σ. 64).

Η Γαλλική Κυβέρνηση φρονεί αντιθέτως ότι το άρθρο 67 του κανονισμού 1408/71 δεν καθιστά δυνατή την κατά τον τρόπο αυτό λήψη διαδοχικών παροχών. Επικαλείται προς τούτο τον κανόνα της μιας και μόνης εφαρμοστέας νομοθεσίας, τον οποίο θεσπίζει το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 και ο οποίος επιρρωννύεται από το άρθρο 67, και τον γενικό κανόνα της απαγορεύσεως της σωρεύσεως παροχών του άρθρου 12 του κανονισμού (βλ. ανωτέρω, σημείο 5). Προς αποφυγή παρεξηγήσεων, παραθέτω κατωτέρω το άρθρο 13, παράγραφος 1:

« Με την επιφύλαξη του άρθρου 14γ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου. »

10. Όπως και το αιτούν δικαστήριο, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή, θεωρώ και εγώ ότι η διαδοχική χορήγηση παροχών βάσει του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, πρώτα στο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά το ενδιαφερόμενος (εν προκειμένω στο Ηνωμένο Βασίλειο) και εν συνεχεία στο κράτος μέλος όπου ο ενδιαφερόμενος κατοικεί είναι κάλλιστα δυνατή. Όπως παρατήρησα ανωτέρω (στην παράγραφο 6), πρόκειται για προνομιακό σύστημα, σκοπός του οποίου είναι να παρέχεται στον διακινούμενο εργαζόμενο το δικαίωμα επί παροχών ανεργίας υπό τις ευνοϊκότερες συνθήκες για την εξεύρεση νέας εργασίας. Η επίτευξη του σκοπού αυτού δεν θα ήταν δυνατή, εάν ο ενδιαφερόμενος στερούνταν του δικαιώματος επί των παροχών κατά το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους μέλους της κατοικίας του, επειδή επέλεξε αρχικώς τις παροχές του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου είχε υπαχθεί για τελευταία φορά. Στην περίπτωση αυτή η αναστολή του δικαιώματος παροχών στο κράτος κατοικίας κατά το χρονικό διάστημα κατά το οποίο ο άνεργος μπορεί να αξιώσει τις παροχές του κράτους στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά, την οποία προβλέπει το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, θα στερούνταν λόγου υπάρξεως.

Το αβάσιμο του επιχειρήματος της Γαλλικής Κυβερνήσεως προκύπτει επίσης και από το ότι στην υπό κρίση περίπτωση, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω (στο σημείο 6), πρόκειται για εξαίρεση — η οποία πρέπει βεβαίως να έχει περιορισμένη εφαρμογή — από τον « κανόνα της μιας και μόνης εφαρμοστέας νομοθεσίας » του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71.

Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

11. Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου αφορά την εφαρμογή του άρθρου 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του κανονισμού 1408/71 στο πλαίσιο του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του ίδιου κανονισμού. Θα εξετάσω διαδοχικά αν η πρώτη από τις ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζεται στην υπό κρίση περίπτωση, εφόσον οι παροχές ανεργίας είναι της « ιδίας φύσεως », και πώς πρέπει να εφαρμοστεί η διάταξη αυτή εν όψει των συγκεκριμένων περιστάσεων.

12. Η εφαρμογή του άρθρου 12 στο πλαίσιο του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, και του άρθρου 67 δύσκολα μπορεί να αμφισβητηθεί. Όπως παρατήρησα ανωτέρω (στο σημείο 5), το άρθρο 12 αποσκοπεί στην αποφυγή, στο πλαίσιο του κανονισμού 1408/71, των αδικαιολογήτων σωρεύσεων παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως. Ο κανόνας της απαγορεύσεως της σωρεύσεως τον οποίο καθιερώνει η διάταξη αυτή έχει γενική ισχύ, οπότε εφαρμόζεται και στις παροχές ανεργίας. Μόνο για τις παροχές που

αναφέρονται ρητώς στο άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 2 [αναπηρίας, γήρατος, θανάτου (συντάξεις) και επαγγελματικής ασθενείας] δεν ισχύει η απαγόρευση αυτή.

13. Το ζήτημα αν οι παροχές ανεργίας του γερμανικού δικαίου και οι παροχές που έλαβε η Knoch στη Μεγάλη Βρετανία πρέπει να θεωρηθούν ως « παροχές ίδιας φύσεως » κατά την έννοια του άρθρου 12 δεν είναι τόσο σαφές. Το αιτούν δικαστήριο ορθώς υπενθυμίζει συναφώς την απόφαση Valentini, με την οποία το Δικαστήριο δέχθηκε τα εξής:

« Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως, ανεξάρτητα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών, πρέπει να θεωρούνται ότι είναι της ίδιας φύσεως, όταν το αντικείμενό τους και ο σκοπός τους, καθώς και η βάση υπολογισμού τους και οι προϋποθέσεις χορηγήσεώς τους είναι όμοιες. Αντίθετα, δεν πρέπει να θεωρούνται ως συστατικά στοιχεία για την κατάταξη των παροχών χαρακτηριστικά που είναι μόνο τυπικά. » [14]

Τα κριτήρια του αντικειμένου και του σκοπού δεν δημιουργούν πρόβλημα εν προκειμένω: είναι όντως τα ίδια. Το αιτούν διαστήριο έχει αμφιβολίες για το αν η βάση υπολογισμού και οι προϋποθέσεις χορηγήσεως είναι όμοιες εν προκειμένω. Ως προς τα σημεία αυτά υφίστανται πράγματι διαφορές μεταξύ του γερμανικού και του βρετανικού συστήματος, κυρίως όσον αφορά το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την κτήση του δικαιώματος επί των παροχών καθώς και τη διάρκεια χορηγήσεως και το ύψος των παροχών.

Κατά το γερμανικό δίκαιο συγκεκριμένα, προϋποθέσεις για τη γένεση του δικαιώματος επί του επιδόματος ανεργίας είναι το να βρίσκεται ο άνεργος στη διάθεση των υπηρεσιών απασχολήσεως και να έχει συμπληρώσει ορισμένο χρόνο αναμονής [15]. Για τον υπολογισμό του *χρόνου αναμονής*, λαμβάνεται υπόψη η διάρκεια της απασχολήσεως για την οποία υφίσταται υποχρέωση καταβολής εισφορών κατά τα τρία έτη πριν από την επέλευση της ανεργίας, βάσει δε του κριτηρίου αυτού προσδιορίζεται η διάρκεια του δικαιώματος επί των επιδομάτων ανεργίας [16]. Και το βρετανικό δίκαιο θέτει βεβαίως την προϋπόθεση της συμπληρώσεως περιόδων υποχρεωτικής ασφαλίσεως, λαμβάνει όμως περισσότερο υπόψη το ύψος των εισφορών, οπότε οι οι καλύτερα αμειβόμενοι εργαζόμενοι αποκτούν συντομότερα το δικαίωμα ασφαλιστικής καλύψεως σε περίπτωση ανεργίας. Εν αντιθέσει προς τη Γερμανία, όπου η *διάρκεια χορηγήσεως των παροχών* εξαρτάται από τη διάρκεια της απασχολήσεως για την οποια υφίσταται η υποχρέωση καταβολής εισφορών κατά τη διάρκεια των ετών που προηγήθηκαν της επελεύσεως της ανεργίας, στο Ηνωμένο Βασίλειο τα επιδόματα ανεργίας χορηγούνται κατά γενικό κανόνα για καθορισμένη περίοδο, η οποία ισούται ουσιαστικά με ένα έτος (312 ημέρες). Τέλος, υφίστανται επίσης *διαφορές όσον αφορά το ύψος των παροχών*. Ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο οι παροχές υπολογίζονται βάσει σταθερών συντελεστών, οι οποίοι διαφέρουν ανάλογα με το αν έχει συμπληρωθεί ή όχι η ηλικία συνταξιοδοτήσεως, οι παροχές ανεργίας του γερμανικού δικαίου ανέρχονται στο 63 % του προηγουμένου καθαρού μισθού, ο οποίος υπολογίζεται σχηματικά, ή του καθαρού μισθού που προβλέπει η συλλογική σύμβαση [17].

14. Το ερώτημα το οποίο γεννάται είναι αν από τις διαφορές αυτές πρέπει να συναχθεί ότι δεν πρόκειται πλέον για παροχές ίδιας φύσεως κατά την έννοια του άρθρου 12 του κανονισμού 1408/71. Νομίζω ότι πρέπει να δοθεί αρνητική απάντηση. Λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού αριθμού διαφορών που υφίστανται

14 — Απόφαση της 5ης Ιουλίου 1983, 171/82 (Συλλογή 1983, σ.2157, σκέψη 13).

15 — Άρθρο 100, παράγραφος 1, του Arbeitsförderungsgesetz.

16 — Άρθρα 104 και 106 του Arbeitsförderungsgesetz.

17 — Άρθρα 111 και 112 του AFG. Για τους ανέργους με τέκνα, το ποσοστό που καταβάλλεται αντί μισθού ανέρχεται σε 68 % (άρθρο 111, παράγραφος 1, του Arbeitsförderungsgesetz).

μεταξύ των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως ως προς το σημείο αυτό, ο όρος της πλήρους ομοιότητας της βάσεως υπολογισμού και των προϋποθέσεων χορηγήσεως θα είχε ως αποτέλεσμα να μην εφαρμόζεται σχεδόν ποτέ επί των παροχών ανεργίας η απαγόρευση της σωρεύσεως του άρθρου 12. Η σώρευση παροχών θα καθίστατο εκ του λόγου αυτού δυνατή χωρίς περιορισμούς, οσάκις η νομοθεσία των ενδιαφερομένων κρατών μελών παρουσίαζε κάποιες διαφορές όσον αφορά τη βάση υπολογισμού και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως. Η λύση αυτή αντίκειται καταφανώς προς έναν από τους θεμελιώδεις σκοπούς του κανονισμού 1408/71, ήτοι την αποφυγή των αδικαιολόγητων σωρεύσεων και της συνακόλουθης άνισης μεταχείρισης των ασφαλισμένων λόγω των διαφορών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών (βλ. ανωτέρω το σημείο 5).

Στην υπόθεση που μας απασχολεί, οι διαφορές μεταξύ των δύο νομοθεσιών αφορούν και τη βάση υπολογισμού και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως των παροχών ανεργίας. Το γεγονός ότι τα δύο αυτά στοιχεία δεν είναι κατά συνέπεια πανομοιότυπα δεν εμποδίζει ωστόσο, όπως προκύπτει από την απόφαση Valentini, την εφαρμογή του άρθρου 12, *εφόσον* οι σχετικές διαφορές οφείλονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών ή είναι μόνο τυπικές. Νομίζω ότι εν προκειμένω συμβαίνει το πρώτο: διαπιστώθηκε πράγματι ότι η ιδιαιτερότητα του συστήματος που θεσπίζει η γερμανική νομοθεσία έναντι του συστήματος που θεσπίζει η βρετανική νομοθεσία στον τομέα των παροχών ανεργίας συνίσταται προφανώς και κατά κύριο λόγο στη σημασία του χρόνου αναμονής για την κτήση του δικαιώματος και στον προσδιορισμό της διάρκειας του δικαιώματος επί των παροχών, η οποία εξαρτάται από τον χρόνο αυτό. Θεωρώ άλλωστε ότι, κατά την εξέταση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των οικείων εθνικών νομοθεσιών, δεν επιτρέπεται να περιοριζόμαστε σε *αυτοτελή* σύγκριση των δύο συστημάτων παροχών: τα συστήματα αυτά πρέπει τουναντίον να εξετάζονται στο πλαίσιο του όλου συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως το οποίο ισχύει στο κράτος μέλος. Είναι γνωστό, για παράδειγμα, ότι τα κλασικά συστήματα που στηρίζονται σε εισφορές (« contributory schemes »), στα οποία εντάσσονται οι παροχές ανεργίας, συμπληρώνονται όλο και περισσότερο στο Ηνωμένο Βασίλειο από συστήματα κοινωνικής αρωγής, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τους οικονομικούς πόρους του ενδιαφερομένου (τα οποια αποκαλούνται « means-tested schemes »). Η ανάλυση αυτή μπορεί να εξηγήσει, μεταξύ άλλων, γιατί διαφέρει το ύψος των γερμανικών από το ύψος των βρετανικών παροχών ανεργίας.

Τέλος, θεωρώ ως εκ τούτου ότι οι παροχές που καταβάλλονται σε περίπτωση ανεργίας είναι παροχές ίδιας φύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71, εφόσον σκοπός τους είναι να υποκαταστήσουν τον απολεσθέντα λόγω της ανεργίας μισθό,προς κάλυψη των εξόδων συντηρήσεως ενός προσώπου, οι δε διαφορές που υφίστανται μεταξύ των παροχών αυτών, ιδίως όσες αφορούν τη βάση υπολογισμού και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως, οφείλονται μόνο σε διαρθρωτικές διαφορές των οικείων εθνικών συστημάτων ή είναι καθαρώς τυπικές.

15. Απομένει να εξεταστεί, εφόσον πρόκειται για την εφαρμογή του άρθρου 12 στο πλαίσιο του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, και του άρθρου 67, τι οφείλει να πράξει ειδικότερα ο φορέας ενός κράτους μέλους το οποίο, όπως η Γερμανία, εξαρτά την κτήση και τη διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως. Το αιτούν δικαστήριο προτείνει συναφώς δύο λύσεις (βλ. σημείο 3). Η πρώτη συνίσταται στην κατά γράμμα εφαρμογή του άρθρου 12: δεν μπορεί να γίνει για δεύτερη φορά επίκληση των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν ήδη ληφθεί ως βάση για το

πρώτο δικαίωμα, πράγμα το οποίο σημαίνει εν προκειμένω ότι οι περίοδοι ασφαλίσεως που ελήφθησαν ως βάση υπό τη βρετανική νομοθεσία για το δικαίωμα επί του βρετανικού επιδόματος ανεργίας δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη και για τη συμπλήρωση του αναγκαίου χρόνου για τη γένεση δικαιώματος επί παροχών ανεργίας στη Γερμανία. Η δε εναλλακτική λύση είναι να λαμβάνονται υπόψη οι περίοδοι ασφαλίσεως, όχι όμως και το πρώτο δικαίωμα, και να αφαιρούνται οι ημέρες για τις οποίες καταβλήθηκαν παροχές ανεργίας βάσει του πρώτου δικαιώματος από τη διάρκεια χορηγήσεως των παροχών στη Γερμανία. Συμφωνώ με το αιτούν δικαστήριο, τη Γερμανική Κυβέρνηση και την Επιτροπή ότι η τελευταία αυτή διαδικασία είναι η πλέον ενδεδειγμένη. Είναι ευνοϊκότερη για τον άνεργο, υπό την έννοια ότι δεν υποχρεούται καθόλου ή υποχρεούται σε μικρότερο βαθμό να συμπληρώσει ορισμένο χρόνο αναμονής στο κράτος μέλος της κατοικίας, πράγμα το οποίο ανταποκρίνεται στον σκοπό του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', και καθιστά την αναζήτηση εργασίας κατά την επιστροφή του ευκολότερη. Επιπλέον, όπως παρατηρεί το αιτούν δικαστήριο, η διαδικασία αυτή παρουσιάζει πρακτικά πλεονεκτήματα για τον φορέα του κράτους της κατοικίας, ο οποίος απαλλάσσεται κατά τον τρόπο αυτό από την υποχρέωση εξακριβώσεως κάθε φορά των περιόδων ασφαλίσεως επί των οποίων βασίστηκε η γένεση και η διατήρηση του δικαιώματος στο εξωτερικό.

Το τρίτο προδικαστικό ερώτημα

16. Το πρώτο σκέλος του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος αφορά την ερμηνεία του άρθρου 84, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 (στο εξής: κανονισμός εφαρμογής)[18]. Προκειμένου περί της εφαρμογής του άρθρου 71 του κανονισμού 1408/71, η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής:

«Για να επωφεληθεί των διατάξεων του άρθρου 71, παράγραφος 1, περίπτωση β, σημείο ii, του κανονισμού, ο μισθωτός σε ανεργία υποχρεούται να προσκομίσει στον φορέα του τόπου της κατοικίας του, εκτός από τη βεβαίωση που προβλέπεται στο άρθρο 80 του κανονισμού εφαρμογής, βεβαίωση του φορέα του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη τελευταία, που αναγράφει ότι δεν έχει δικαίωμα παροχών κατά το άρθρο 69 του κανονισμού.»

Ο αρμόδιος φορέας του Ηνωμένου Βασιλείου χορήγησε στη Knoch βεβαίωση ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 69 του κανονισμού 1408/71. Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο αμφισβητεί την ορθότητα του περιεχομένου της βεβαιώσεως αυτής, ερωτά αν η βεβαίωση αυτή είναι δεσμευτική για τους φορείς των άλλων κρατών μελών και για τα δικαστήριά τους.

17. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό μπορεί να είναι σύντομη. Η βεβαίωση του άρθρου 84, παράγραφος 2, του κανονισμού εφαρμογής αποσκοπεί αποκλειστικά στο να δώσει στον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους όπου κατοικεί ο ενδιαφερόμενος ή στα δικαστήρια του κράτους μέλους αυτού τη δυνατότητα να αποφαίνονται ευκολότερα και ορθώς επί των αξιώσεων που προβάλλονται κατά του αρμοδίου φορέα του κράτους μέλους απασχολήσεως. Πρόκειται για έντυπο υπόδειγμα, το οποίο έχει καταρτισθεί από τη Διοικητική Επιτροπή για την Κοινωνική Ασφάλιση των Διακινουμένων Εργαζομένων, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 80 και 81 του κανονισμού 1408/71. Όπως επιβεβαίωσε το Δικαστήριο με την απόφαση Romano, η επιτροπή αυτή δεν έχει κανονιστική αρμοδιότητα και δεν μπορεί να υποχρεώσει τους εθνικούς φορείς να ακολουθήσουν ορισμένες μεθόδους ή να υιοθετή-

18 — Κανονισμός του Συμβουλίου της 21ης Μαρτίου 1972 περί του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138), όπως περιέχεται στο παράρτημα ΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 86).

σουν ορισμένη ερμηνεία, όταν προβαίνουν στην εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων[19]. Από την απόφαση Knoeller προκύπτει σαφέστατα ότι τα έντυπα που έχουν καταρτισθεί από την επιτροπή αυτή δεν έχουν ούτε αποκλειστική αποδεικτική δύναμη[20]. Ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους όπου κατοικεί ο ενδιαφερόμενος ή, στο πλαίσιο δίκης, το εθνικό δικαστήριο έχουν συνεπώς πλήρη ελευθερία να ελέγχουν αν το περιεχόμενο της βεβαιώσεως αυτής είναι ορθό, εφόσον έχουν εύλογους λόγους να αμφιβάλλουν για την ακρίβειά του.

18. Το δεύτερο και το τρίτο υποερώτημα του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος αφορούν το αποτέλεσμα της διατάξεως του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, κατά την οποία το δικαίωμα παροχών σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους κατοικίας του ανέργου αναστέλλεται για την περίοδο κατά την οποία ο άνεργος μπορεί, δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 69, να αξιώσει παροχές κατά τη νομοθεσία στην οποία υπήχθη για τελευταία φορά.

Το αιτούν δικαστήριο έχει, καταρχάς, αμφιβολίες ως προς το αν η αναστολή επέρχεται μόνο όταν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 69 ή αν αρκεί ότι ο μισθωτός μπορούσε να πληροί τις προϋποθέσεις αυτές, αλλά δεν μερίμνησε προς τούτο. Αναφέρει για παράδειγμα την περίπτωση κατά την οποία η Knoch, μολονότι εξακολούθησε να αναζητεί εργασία στο Ηνωμένο Βασίλειο, θα έχανε το δικαίωμα επιδόματος στη χώρα αυτή, επειδή παρέλειψε να δηλωθεί ως άνεργη στις υπηρεσίες απασχολήσεως. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά επιπλέον ποιες έννομες συνέπειες έχει η κατά το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, αναστολή της χορηγήσεως των παροχών τις οποίες προβλέπει η νομοθεσία του κράτους κατοικίας.

19. Προκειμένου περί του πρώτου σημείου του ερωτήματος, πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι παροχές αναστέλλονται, οσάκις συνέτρεξαν πράγματι οι προϋποθέσεις του άρθρου 69 και ο δικαιούχος έλαβε εκ του λόγου αυτού τις παροχές τις οποίες προβλέπει η νομοθεσία στην οποία υπήχθη για τελευταία φορά. Η εξάρτηση του δικαιώματος επί των παροχών της νομοθεσίας του κράτους κατοικίας από την απόλυτη τήρηση των προϋποθέσεων του άρθρου 69 θα αντέκειτο προς τον σκοπό του κανονισμού 1408/71, ο οποίος συνίσταται στην προστασία του διακινουμένου εργαζομένου. Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Bonaffini τα εξής:

« Το άρθρο 69 έχει ως μοναδικό σκοπό να εξασφαλίσει στον διακινούμενο εργαζόμενο την περιορισμένη και υπό προϋποθέσεις διατήρηση των παροχών ανεργίας του αρμοδίου κράτους, ακόμη και όταν μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος· επομένως, το άλλο αυτό κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί τη μη τήρηση και μόνο των προϋποθέσεων που προβλέπει το άρθρο αυτό για να αρνηθεί να χορηγήσει στον εργαζόμενο τις παροχές τις οποίες δικαιούται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του κράτους αυτού. »[21]

20. Προκειμένου περί των εννόμων συνεπειών της αναστολής των παροχών ανεργίας που διατάσσει ο αρμόδιος φορέας του κράτους μέλους κατοικίας του ενδιαφερομένου, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η αναστολή αυτή σημαίνει μόνο ότι ο άνεργος δεν λαμβάνει

19 — Απόφαση της 14ης Μαΐου 1981, 98/80 (Συλλογή 1981, σ. 1241, σκέψη 20)· βλ. τις προτάσεις μου στην υπόθεση C-251/89, Αθανασόπουλος (Συλλογή 1991, σ. I-2797, I-2816)

20 — Απόφαση της 11ης Μαρτίου 1982, 93/81 (Συλλογή 1982, σ. 951, σκέψη 10).

21 — Απόφαση της 10ης Ιουλίου 1975, 27/75 (Jurispr. 1975, σ. 971, σκέψη 9).

κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου τις παροχές του κράτους μέλους κατοικίας, αλλά μπορεί εν συνεχεία να αξιώσει τις παροχές του εν λόγω φορέα για τη συνολική διάρκεια της καταβολής τους, ή ότι η διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας μειώνεται επιπλέον κατά τις ημέρες της αναστολής της καταβολής.

Εν προκειμένω, επιβάλλεται να δοθεί η ίδια απάντηση, και με την ίδια αιτιολογία, όπως και στο ερώτημα περί της εφαρμογής του άρθρου 12 του κανονισμού 1408/71 (βλ. το σημείο 15 ανωτέρω). Συγκεκριμένα, μειώνονται οι παροχές οι οποίες χορηγούνται βάσει της νομοθεσίας του κράτους μέλους κατοικίας κατά τις παροχές τις οποίες έλαβε *πράγματι* ο ενδιαφερόμενος στο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά. Η περίοδος κατά την οποία ο άνεργος έλαβε πράγματι επιδόματα ανεργίας και, κατά συνέπεια, κατά τη διάρκεια της οποίας ανεστάλη η καταβολή των παροχών της νομοθεσίας του κράτους κατοικίας πρέπει να αφαιρείται από τη διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας που καταβάλλονται βάσει της νομοθεσίας του κράτους κατοικίας.

Πρόταση

21. Προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα ερωτήματα που υπέβαλε το αιτούν δικαστήριο:

« 1) Ο μισθωτός, ο οποίος βρίσκεται σε πλήρη ανεργία και κατοικούσε — χωρίς να είναι μεθοριακός εργαζόμενος — κατά τη διάρκεια της τελευταίας απασχολήσεώς του στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από το αρμόδιο κράτος μέλος, δεν χάνει το δικαίωμα επί των παροχών ανεργίας που προβλέπει το άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί ή στο οποίο επιστρέφει, επειδή έλαβε προηγουμένως από τον φορέα του κράτους μέλους στη νομοθεσία του οποίου είχε υπαχθεί για τελευταία φορά ασφαλιστικές παροχές ανεργίας.

2) Η απαγόρευση σωρεύσεως παροχών που προβλέπει το άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 εφαρμόζεται στο πλαίσιο του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, όπως και στο πλαίσιο του άρθρου 67 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71.

3) Οι παροχές ανεργίας συνιστούν παροχές της ίδιας φύσεως, κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, όταν

σκοπός τους είναι να υποκαταστήσουν τον απολεσθέντα λόγω της ανεργίας μισθό,προς κάλυψη των αναγκών συντηρήσεως ενός προσώπου, οι δε διαφορές που υφίστανται μεταξύ των παροχών αυτών, ιδίως όσες αφορούν τη βάση υπολογισμού και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως, απορρέουν μόνο από διαρθρωτικές διαφορές μεταξύ των εθνικών συστημάτων ή είναι καθαρώς τυπικές.

4) Ο φορέας κράτους μέλους, κατά τη νομοθεσία του οποίου η κτήση και η διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας εξαρτώνται από τη συμπλήρωση περιόδων ασφαλίσεως, υποχρεούται, στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο άρθρο 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, και στο άρθρο 67 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, σύμφωνα με το άρθρο 12, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του ιδίου κανονισμού, να λαμβάνει υπόψη, για τον υπολογισμό του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας, τις περιόδους ασφαλίσεως που συμπληρώθηκαν κατά τη νομοθεσία στην οποία υπήχθη για τελευταία φορά ο άνεργος. Υποχρεούται ωστόσο να αφαιρεί από τη διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών ανεργίας τις ημέρες για τις οποίες ο άνεργος έλαβε παροχές βάσει της εν λόγω νομοθεσίας.

5) Η βεβαίωση που χορηγείται σύμφωνα το άρθρο 84, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 574/72 δεν έχει αποκλειστική αποδεικτική δύναμη έναντι του αρμοδίου στον τομέα της ανεργίας φορέα άλλου κράτους μέλους ούτε έναντι των δικαστηρίων του.

6) Η χορήγηση παροχών κατά τη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο άνεργος ή στο οποίο επιστρέφει αναστέλλεται, δυνάμει του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, εφόσον συνέτρεξαν πράγματι οι προϋποθέσεις που θέτει το άρθρο 69 του ανωτέρω κανονισμού και ο ενδιαφερόμενος έλαβε, εκ του λόγου τούτου, παροχές στο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά.

7) Σε περίπτωση αναστολής, δυνάμει του άρθρου 71, παράγραφος 1, στοιχείο β', δεύτερη περίπτωση, εδάφιο 3, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71, της χορηγήσεως παροχών κατά τη νομοθεσία του κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο άνεργος, ο αρμόδιος φορέας του εν λόγω κράτους πρέπει να εκπέσει από τις παροχές που καταβάλλει τις παροχές τις οποίες πράγματι έλαβε ο άνεργος στο κράτος μέλος στη νομοθεσία του οποίου υπήχθη για τελευταία φορά. Η περίοδος κατά την οποία ο άνεργος έλαβε πράγματι παροχές ανεργίας κατά τη νομοθεσία του τελευταίου αυτού κράτους πρέπει να αφαιρείται από τη διάρκεια του δικαιώματος επί των παροχών που καταβάλλονται κατά τη νομοθεσία του κράτους της κατοικίας. »